

KS/2023:121

KS § 6

Motion om gratis mensskydd i skolan

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Bifalla motionen.

Ärendebeskrivning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Nathalie Nilsson (V) att Gagnefs kommun inför gratis mensskydd på toaletterna i kommunens grundskolor. Unga ska inte känna att det finns ett tabu kring mens eller att det hindrar deras liv. Mensen ska inte heller vara en klassfråga. Därför tycker Vänsterpartiet att mensskydd ska vara gratis och tillgängliga i Gagnefs kommuns grundskolor.

Bedömning

Skolan är elevernas arbetsmiljö och den ska vara inkluderande, jämlik och trygg. Att erbjuda mensskydd är ett bra sätt att skapa en mer rättvis och jämställd miljö på skolan.

För att undvika missbruk och lek med mensskydd sätts förslagsvis automater upp som har tidlös, då går det inte att plocka ut obegränsat med mensskydd. Lokalvården ansvarar för påfyllnad.

Finansiering

Att erbjuda gratis mensskydd till tjejer i åk 4–9 skulle innebära en kostnad av cirka 30 000 kronor första året och cirka 20 000 kronor per år följande år. Finansiering ryms inom ram.

Måluppfyllelse

Ett av kommunfullmäktiges övergripande mål är att Gagnefs kommun är öppen, tillgänglig och jämlik där det är enkelt att ta del av kommunens tjänster. Gratis mensskydd i skolan bidrar till en jämlik skola.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande, kommunstyrelsens förvaltning, 2023-12-29, 2 sidor.
Beredningsunderlag, kommunstyrelsens förvaltning, 2024-01-18, 2 sidor.
Svar på tal – vanlig kritik mot att erbjuda gratis mensskydd, en MENSkligare skola, 5 sidor.
Protokollsutdrag, KF 230306 § 8, 1 sida.
Motion, 2023-03-06, 1 sida.

Underlag

MENSEN.se, medlemsstyrd religiöst- och partipolitiskt obunden förening
En MENSkligare skola.se, en partipolitiskt oberoende kampanj vars mål är att
alla skolor i Sverige ska erbjuda gratis bindor och tamponger till sina elever.
RFSU, Riksförbundet för sexuell upplysning.

Lagrum

Skollagen (2010:800)
Barnkonventionen (2018:1197) Förenta nationernas konvention om barnets
rättigheter.

Protokollsutdrag

Kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förvaltning

Datum
2024-01-18Dnr
KS/2023:121/00Sida
1 (2)Ungdoms- och bråsamordnare
Rosa Flank**Motion om gratis mensskydd i skolan**

I en motion till kommunfullmäktige yrkar Nathalie Nilsson (V) på att införa gratis mensskydd på toaletterna i kommunens grundskolor.

Hälften av alla elever i skolan är tjejer, det är tjejer som har mens. Att ha tillgång till mensskydd på skolan kan skapa en trygghet för tjejer. Att oroa sig över att få mens eller plötsligt få den när man inte har något mensskydd kan med stor sannolikhet påverka flickors förmåga att koncentrera sig.

Mens är fortfarande ett tabubelagt område, att inte ha tillgång till mensskydd och att kanske blöda igenom skapar oro och skam för många unga tjejer.

Att ha ett mensskydd längre än rekommenderat för att man inte kan få tag på ett nytt, eller tycker det är jobbigt att fråga runt om man får låna ett, är inte bra för hälsan och inte ett alternativ om man inte har någon kompis.

I dagsläget finns mensskydd att få hos skolsköterskan, men skolsköterskorna i Gagnefs kommun arbetar på flera skolor och är ofta upptagna. Många tjejer är inte bekväma med att gå till skolsköterskan eller någon annan vuxen och be om mensskydd.

Stöd i lagen

I Skollagens första kapitel står det att utbildningen ska ta hänsyn till barn och elevers olika behov, samt att skolan ska sträva efter att uppväga skillnader, t.ex sociala och ekonomiska, i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. För alla som har mens är mensskydd ett nödvändigt behov som måste finnas tillgängligt, annars får det konsekvenser.

Barnkonventionen är sedan januari 2020 lag i Sverige. De olika artiklarna i konventionen ger barn rätt till bästa möjliga hälsa, utveckling, skälig levnadsstandard. Skolan ska vara obligatorisk, kostnadsfri och tillgänglig, barn och ungas egna åsikter tas i beaktning och deras bästa ska sättas i främsta rummet.

Farhågor gällande missbruk

Ett argument för att inte tillhandahålla gratis mensskydd för tjejer på skolor är att det missbrukas, att elever leker med mensskydden och kan orsaka stopp i avlopp. Alla skolor har toalettpapper och servetter på toaletter, det går lika bra att orsaka stopp i toaletter med papper och servetter.

För att motverka missbruk av mensskydd är automater att föredra då det är tidlås och endast ett mensskydd kan plockas ut och därefter är automaten ”låst” i 4–10 minuter beroende på vilken tid automaten är inställd på.

Finansiering

Att erbjuda gratis mensskydd i skolan innebär en kostnad. Att installera sex automater på skolor med påfyllning av mensskydd fyra gånger per år innebär en sammanlagd kostnad på ca 30 000 kronor första året och därefter ca 20 000 kronor per år.

Dessa sex automater ska finnas på våra mellanstadieskolor och högstadieskolor.

Skötsel och påfyllning av mensskydd

Lokalvården ska ansvara för påfyllning av mensskydd på samma sätt som påfyllning av toalettpapper, lokalvården är alltid på plats och på så sätt kommer påfyllningen att fungera.

Svar på tal - vanlig kritik mot att erbjuda mensskydd

Det finns många som tycker saker om mensskydd på skolor. Här har vi samlat den vanligaste kritiken och förklarat varför det inte är något hållbart argument.

**Det kommer bara
lekas och stökas ner
med mensskydden.**

Ja det kan hända, precis som det kan lekas och stökas ner med toalettpappret. Men vi tar ju inte bort stolarna i klassrummen bara för att elever inte kan låta bli och gunga på dem, eller alla glödlampor om någon har sönder en - för vi behöver stolar och ljus precis som vi behöver mensskydd.

**Det behövs inte,
finns redan hos
skolsköterskan.**

Dessutom: är det verkligen en rimlig ursäkt att de som behöver och gynnas av att det finns mensskydd ska bli utan för att några andra tramsar med dom?

Om menskyddens syfte och nytta är tydligt förankrad hos eleverna tramsas det mindre. Gör en happening av att mensskydd finns och varför det är viktigt för mensare. Då ökar respekten för dess värde.

För att respektera barns integritet och kroppsliga autonomi bör det erbjudas ett urval av mensskydd som är lätta att få tag på utan att de tvingas fråga runt, men det kan ta tid att få en permanent lösning på plats. Under tiden är det bra att det hos skolsköterskan! Men hur säkerställs det att alla elever känner till detta? Och skolsystemen är inte alltid på plats - hur får eleverna tag i mensskydd då? Menscykeln anpassar sig inte efter skolsköterskemottagningens öppettider...

Skolan i Sverige är avgiftsfri för eleverna vilket kostar samhället mycket pengar men det är en investering! Se vinster istället för kostnader. En bra, trygg och jämställd skola är avgörande för barn och ungas framtidsmöjligheter och livskvalitet och det är värt att lägga pengar på - för det ger så stora vinster i längden.

Att investera i en MENSkligare skola är inte heller någon superstor utgift. Tanken är inte att skolan ska tillhandahålla alla mensskydd alla mensare på skolan behöver - men att skolan ska täcka upp och erbjuda för dem som behöver. Enligt aktuella tester kostar mensskydd ca 8 kronor i månaden per menstruerande elev. Det är faktiskt inte så blodigt dyrt!

Det är för dyrt.

Ofta viftas mensen bort som någon som "bara" tjejer har. Men de där tjejerna är faktiskt hälften av eleverna. Om exempelvis hälften av eleverna haft en synskada och behövde hjälp medel för det hade det knappast viftats bort.

Det går inte att sätta upp behållare överallt.

Det kanske inte går att sätta upp behållare på exakt alla toaletter på skolan, men det får inte bli en ursäkt för att helt skippa det. Kanske kan vi sätta upp en behållare på vissa toaletter, eller ha mensskydd i en expedition eller någon annan plats som alltid är öppen för elever - och hänvisa till den platsen på toaletterna genom skyltar eller affischer från MENSEN?

Det är allas egna ansvar att ha med mensskydd, varför ska det ligga på skolan?

Ja, som det är nu ligger det på allas egna ansvar att ta med sig mensskydd. Men det är inte hållbart. Mensen kan komma plötsligt och oväntat vilket är omöjligt att ta ansvar för. Då behöver mensskydd finnas tillgängliga för den som behöver.

Vad är det du tänker att vi skulle behöva erbjuda gratis om vi börjar med mensskydd? Skolmat är gratis för att mätta elever presterar bättre. Plåster erbjuds redan gratis för den som behöver det, likaså toalettpapper för den som går på toaletten och pappersservetter och tvål för rena händer. Det är väldigt få produkter som behövs så akut att det faktiskt måste till för att personen med behovet ska kunna fortsätta sin skoldag, mensskydd är en av dem.

Det står i Skollagen att skolan ska tillrättalägga och kompensera till förmån för allas lika möjligheter att tillgodogöra sig kunskapen skolan förmedlar. Att oroa sig över att få mens eller plötsligt få den när man inte har något mensskydd kan med stor sannolikhet påverka barn och ungas förmåga att koncentrera sig. Om alla vet att det finns mensskydd för den som behöver kan den oron stillas och fokus kan läggas på skoluppgifter istället.

Om vi har mensskydd kommer vi behöva ha massa andra saker också.

Ja, de allra flesta har råd, men tyvärr finns det familjer där ekonomin är pressad. Enligt [BRIS](#) har var tolfte barn föräldrar med skulder hos Kronofogden. [Forskning visar att barn har väldigt god koll på när föräldrar inte har nog pengar](#) och drar sig då i högre grad för att be om saker de verkligen behöver. Men mensskydd i skolan är inte bara för de som inte har råd att köpa egna. Mensen kan komma plötsligt och utan att man är beredd på det, speciellt hos nyblivna mensare. Även i sådana lägen är tillgängliga mensskydd viktiga för att man ska känna sig trygg eller till och med slippa gå hem resten av skoldagen.

Alla har ju råd med mensskydd.

Det är ju bara att fråga någon om mensskydd.

Ja, man hade så klart önskat att det bara var att fråga någon. Men [Sifundersökningen](#) som genomfördes våren 2021 visar tyvärr att väldigt få barn och unga är bekväma med att fråga andra om mensskydd. Dessutom, även om det bara är en liten grupp som inte har råd med mensskydd i Sverige har Göteborgs Stadsmission rapporterat, i samband med deras kampanj [Mensfadder](#), att dessa barn känner utsatthet av att behöva be kompisar om skydd hela tiden.

Meningen är att de ska finnas tillgängligt för alla som behöver. Tar någon mer än ett mensskydd åt gången så är det med största sannolikhet för att hen behöver det vid ett senare tillfälle - till exempel hemma på kvällen om det är så att familjen kämpar med ekonomin. Vi får helt enkelt lita på att människor tar så mycket de behöver!

Då plockar alla bara på sig mer än de behöver

KS/2023:121

KF § 8

Motion om gratis mensskydd i skolan

Kommunfullmäktiges beslut

1. Remittera motionen till kommunstyrelsen för beredning.

Ärendebeskrivning

I en motion till kommunfullmäktige föreslår Nathalie Nilsson (V) att Gagnefs kommun inför gratis mensskydd på toaletterna i kommunens grundskolor.

Beslutsunderlag

Motion, 2023-03-06, 1 sida.

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsen + motion för handläggning

Motion

Till Gagnefs kommunfullmäktige
2023-03-06

Gratis mensskydd i skolan

Hälften av Sveriges invånare har en livmoder. Under cirka 30 år av sina liv kommer de att få mens ungefär en gång i månaden. Trots det finns det fortfarande ett tabu kring mens, många unga kan känna skam och tycka att det är pinsamt att prata med föräldrar eller andra vuxna om mens och mensskydd. De flesta får sin första mens när de går i grundskolan och det är viktigt att alla känner sig trygga om de till exempel råkar få mens på skoltid.

Bindor, tamponger eller menskopp utgör en kostnad på 25 000 kronor under en livstid för den som menstruerar. Även om det här förslaget bara innefattar skolelever, som i sig är en kort tid av mensens varande, så är det ändå en stor utgift. Det blir en stor kostnad särskilt för familjer med låga inkomster. För de som inte har råd med mensskydd blir mens ett hinder för frihet. Många väljer att stanna hemma från skolan eller att inte gå på aktiviteter och på så sätt blir mens något som begränsar framförallt tjejer och kvinnors liv.

Unga ska inte känna att det finns ett tabu kring mens eller att det hindrar deras liv. Mensen ska inte heller vara en klassfråga. Därför tycker Vänsterpartiet att mensskydd ska vara gratis och lättillgängliga i Gagnef kommuns grundskolor.

Alla skolor har inte en skolsköterska på plats på en daglig basis och att behöva be om mensskydd kan utgöra hinder. För att undvika både praktiska och mentala hinder bör mensskydd istället finnas tillgängliga på skolans toaletter.

Därför yrkar Vänsterpartiet:

- Att införa gratis mensskydd på toaletterna i kommunens grundskolor.

Nathalie Nilsson
Vänsterpartiet